

(1) Αθήνα: Εθνική Βιβλιοθήκη

Athen.1062

Χαρτ. 12x15

φφ.603

(16ος αι.)

Σακελλίων, Κατάλογος σ.189

Περιέχει πλήθος από κείμενα κλασσικών και μεταγενεστέρων συγγραφέων, ανάμεσα στα οποία (φφ.518^v-520^v) τη μετάφραση μόνο των ποιητικών μερών του Α' βιβλίου της *Consolatio* απο τον Πλανούδη, με τα σχόλια στο περιθώριο. Από τα σχόλια αυτά λείπουν όσα αναφέρονται στην περιγραφή των μέτρων.

Η επιγραφή στην αρχή του φ. 518^v παραπλανητική και χωρίς την απόδοση της μετάφρασης στον Πλανούδη: "Αννιτίου μαλλίου σεβηρίου(!) βοηθού από ύπάτων τέλος(!) τών πατρικίων βίβλος περι παραμυθίας τής φιλοσοφίας".

Στο φ.520^v, μετά τον στ. 13.31: "Τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου" και ακολουθεί αμέσως κάτω: "Κάτωνος ρωμαίου γνῶμαι παραινετικάι δίστιχοι ἅς μετήνεγκεν ἐκ τῆς λατίνων φωνῆς εἰς τὴν ἑλληνίδα διάλεκτον μάξιμος μοναχὸς ὁ πλανούδιος(!): Προοίμιον. Ἀναπολήσας..." με σχόλια στο περιθώριο και ψυχαγωγία στα διάστιχα.

K

(2) Αθήνα: Εθνική Βιβλιοθήκη

Μετοχ. Παν. Τάφου 465

Βομβ. 25x16,5

φφ.59 ακέφ.

14 αι.

Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, *Ιεροσολ. Βιβλιοθ.* 5 (1915) 34-35.

(Α) φφ.1-4, 56-59: ανήκουν σε άλλον κώδικα και εδώ τοποθετήθηκαν ως παράφυλλα. Κατά τον Παπαδόπουλο-Κεραμέα είναι ερμηνευτικά σχόλια στην *Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή* του αποστόλου Παύλου.

(Β) φ.5^r : ο βίος "Βοήτιος ὁ σοφὸς ἦν μὲν ... εἰς βιβλία πέντε".

Στο φ.5^v σχόλιο αναφερόμενο στο χωρίο *Consol.*12.5.1: "Οὕτως ἔχει τοῦ ζῆν ἡμᾶς καὶ ... ἀσφαλῶς δοκιμάζειν", που δεν απαντά στους άλλους κώδικες.

Στα φφ.6^r -53^r η μετάφραση της *Consolatio* ακέφαλη (αρχίζει από 12.1.3 σῆς *θεραπείας* με πρώτο σχόλιο εκεί το αναφερόμενο στο 12.5.1 = Σχ. 69 "πρόσθεν ἦσας").

Κατά τη μέση του φ.53^r η υπογραφή "Βοητίου περὶ παραμυθίας τῆς φιλοσοφίας" και στη συνέχεια, μετά από μια άγραφη σειρά, η μετάφραση και τα σχόλια των *Διστίχων του Κάτωνος* με επιγραφή:

(Γ) φφ. 53^r -55^v : "Κάτων ρωμαῖος μετενεχθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τῶν ἑλλήνων διάλεκτον παρὰ τοῦ αὐτοῦ σοφωτάτου μοναχοῦ κυροῦ μαξι-

μου του πλανούδη". (Έκδοση από αγιορείτικους κώδικες από τον Α. Λουιζίδη, Αθήνα 1947. Προέκδοση⁴ Α.Χ. Μέγα Θεσ/νίκη 1991, ως 5ο στη Λατινο-ελληνική Βιβλιοθήκη. Πβ. Wendel 2242, αρ. 46).

Το σημερινό φ. 55 (αρχικά 53) έχει θέση πριν από το φ. 54 (52). Έχει εκπέσει ένα δίφυλλο που περιείχε το κείμενο των *Διστίχων* από βιβλ. 2.12 κληδόσι έως βιβλ. 4, προσίμ. 2 *ώλεσιθύμων*. Η κανονική διάταξη τετραδίων και φύλλων των δύο μεταφράσεων είναι η εξής: φ.5, γ8-η8, + (φ.55 [-] [-] φ.54).

Το σχόλιο στο φ. 5^ν, που αναφέρεται στο απέναντι ευρισκόμενο χωρίο 12.5 "*Οὕτως ἔχει...*", πρέπει να έχει γραφεί από το ίδιο χέρι που έγραψε και τη μετάφραση. Πώς όμως συμβαίνει να αναφέρεται σε χωρίο αρκετά προχωρημένο (12.5.1), ενώ βρίσκεται στο verso του φύλλου που φέρει τον Βίο, δεν μπορώ να εξηγήσω.

(3) BATIKANO : CITTÀ DEL VATICANO

V₁

Biblioteca Apostolica Vaticana

Vatic.Gr. 328(1004)

Χαρτ. 29,4 x 21,5 φφ. II+100

Δίστηλος,

έτους 1416

Mercati-De'Cavalieri, *Codd. Vaticani Graeci* 1 (Romae 1923) 490-1.

V-G. 314. Περιέχονται σε δύο στήλες:

(1) φφ.1^ν -92^ν : η μετάφραση της *Consolatio* αριστερά και το λατινικό κείμενο δεξιά, με επιγραφή "*Βίβλος άννιτίου. μαλλίου. σεβηρίνου. βοηθοῦ. βοητίου από ύπάτων γένους τών πατρικίων. ήν μ- έκ τής λ- φ- εις τήν έ- δ- ό τιμιώτατος έν μοναχοίς κυρός μ- ό πλ-*" χωρίς τον Βίο και τα Σχόλια,

(2) φφ.93^ν-99^ν : ολόκληρη η μετάφραση των *Dicta Catonis*, και δεξιά το λατινικό κείμενο κολοβό (έως το Βιβλ. 3, δίστ. 12).

(3) φ.99^ν, αμέσως μετά την μετάφραση των *Dicta*, δώδεκα ιαμβικοί δωδεκασύλλαβοι με παραινέσεις.

Αρχή: "*Εἵπερ θέλεις ένδοξος τῇ ψυχῇ μέγας
τέκνον κατέλω, έθέλεις τοῦ γενέσθαι*",

το τέλος: "*Εἰ ταῦτα ποεῖς καί φυλάττεις, ᾧ φίλε,
εις ὕψος έλθης τῆς άνω θεωρίας*".

⁴ Η κανονική του έκδοση έχει προγραμματιστεί για αμέσως μετά την έκδοση της μετάφρασης της *Consolatio* στην ίδια αυτή σειρά της Λατινοελληνικής Βιβλιοθήκης. Στην έκδοση αυτή θα συμπεριληφθούν κι όλα τα σχόλια του Scaliger και άλλων - επικριτικά και μη -, που αναφέρονται στη μετάφραση των *Dicta Catonis*.

Ο κώδικας γράφηκε, όπως φανερώνουν οι σημειώσεις στο τέλος της *Consolatio*, (φ.92^v) “χειρί ταλαιπώρου Μιχαήλ τε του λαμ^που” και στο τέλος των *Dicta* (φ.99^v) “έτους ς’ακδ’” (=6924), δηλ. το 1415 ή 1416. Στο βιβλίο υπάρχουν τα ονόματα κάποιων προσώπων: στο φ.75^v “Ιω(άννου) του Κατέλου”, στο φ.100^r ενός “Ιερώνιμους δε μοδοετία γράφι διε ν’j οκτωβρις 1446”, καθώς και “Ιω(άννης) ντιεδο”, των οποίων φαίνεται πως υπήρξε κτήμα.

Κατά τους V-G (σ.173εξ.) υπάρχει στη Βενετία γραφέας “Ιωάννης Κάτελος ο Ναυπλιώτης” με αρκετά έργα, μερικά των οποίων χρονολογούνται στα έτη 1540 και 1542· επίσης σε συνεργασία με τον Νικόλαο Τουρριανό, βλ. *Rep. Gr. Kop.* No 319.--

Ο Kristeller στο *I.It.* 1(1965) σ. 211 αναφέρει “*Opus fratris Joannis de Catello ad solem*” ως an alchemical recipe στο φ. 10^r-10^v του κώδ. 940 (L I 15) της Bibl. Riccardiana της Φλωρεντίας.

(4) BATIKANO, CITTÀ DEL VATICANO

V₂

Biblioteca Apostolica Vaticana

Vatic. Gr. 329 (1005)

Χαρτ. 25.9 x 18

φφ. I + 160 (-122) Δίστηλος

Πλήρης περιγραφή στον κατάλογο Mercati-De'Cavalieri, *Codd. Vaticani Graeci* 1 (Romae 1923) 492.

Περιέχει τις δύο μεταφράσεις του Πλανούδη με το λατινικό κείμενο στην δεξιά στήλη:

(1) φφ. 1-9 Μετάφραση και κείμενο των *Dicta Catonis*,

(2) φφ. 10-160 Μετάφραση και κείμενο της *Consolatio*.

χωρίς επιγραφές και υπογραφές σε επί τούτο αφημένο κενό χώρο, καθώς επίσης έλλειψη αρχικών.

Η διάταξη των 19 συρραμμένων φυλλαδίων είναι η εξής:

(1) α¹⁰ (I, 1-9); (2) β⁸-[γ]⁸, [δ]¹⁰-ε¹⁰, στ⁸-ι⁸ (46-85), ιβ¹⁰ (86-95), ιγ⁸, ιδ⁶ (104-109), ιε⁸, ιστ⁸ (118-121, 123-126), ιζ⁸-ιθ⁸, [κ]¹⁰. Η αρίθμηση αυτή, που παρέλειπε φυλλάδιο με αριθμό ια', είναι σημειωμένη στην άνω αριστερή γωνία του verso του τελευταίου φύλλου κάθε φυλλαδίου· ότι υπήρχε και άλλη αρίθμηση φυλλαδίων στην κάτω δεξιά γωνία του recto του πρώτου φύλλου συμπεραίνεται από τον αριθμό ιβ', που υπάρχει στη θέση αυτή του φ.104· η αρίθμηση όμως αυτή δεν περιελάμβανε το αρχικό πεντάδιο με τα *Dicta Catonis*.

Αρίθμηση φύλλων διπλή: η μία στην άνω δεξιά γωνία του recto, που αρχίζει με τα *Dicta Catonis* και που παραλείπει αριθμό 122, και η άλλη στη μέση της άνω πλευράς του recto, που αρχίζει με την *Consolatio* (φ.

10 της πρώτης αρίθμησης) και που φθάνει σχεδόν ως το τέλος υπολειπόμενη κατά 9 μονάδες ως το φ.121 και κατά 10 μονάδες από το φ. 123 της πρώτης αρίθμησης.

Στο φ. 9^{rv} Ευρετήριο με τα initia των ποιητικών και πεζών μερών του λατινικού κειμένου της *Consolatio* και με προτασσόμενο τον αριθμό φύλλου της δεύτερης αρίθμησης. Ο γραφέας άρχισε να γράφει το Ευρετήριο στο τελείως άγραφο verso του φ. 9 και, επειδή δεν χώρεσε εκεί, συνέχισε και στο άγραφο μέρος του recto του ιδίου φ. 9.

Οι συντάκτες του Καταλόγου της Βατικανής λένουν ότι στο φ. 160^r υπάρχει με ερυθρά γράμματα η ακόλουθη σημείωση: “Anno d(omi)ni millesimo trecentesimo sexag... | Ego (rasura ±12 litt.) emi istum ...”. Τέτοια σημείωση δεν βλέπω να υπάρχει ούτε στο φύλλο αυτό ούτε σ’ άλλο φύλλο του κώδικα· το μόνο που υπάρχει μετά το τέλος των δύο κειμένων, ελληνικού και λατινικού, και μετά από ένα μικρό άγραφο διάστημα 1-2 σειρών είναι το “Argumentum totius operis”, όπως χαρακτηρίζουν οι συντάκτες του Καταλόγου μια σημείωση που δίνει το περιεχόμενο καθενός από τα πέντε βιβλία, της οποίας η αρχή είναι η εξής: “Hic liber continet libros quinque. In primo ponit boetius causam (ή rationem) sui doloris, in secundo adhibet remedia consolationis, in tertio ostendit...”

Ο Turyn, *Lulludes*, στο *RSBN* 10/11 (1973/1974) 10εξξ. απέδωσε τον κώδικα αυτόν στην γραφίδα του γνωστού από άλλους αυτόγραφους κώδικές του ιερέα Μιχαήλ Λουλ(λ)ούδη, υποθέτοντας μάλιστα πως ο Λουλούδης τον έγραψε πριν φύγει από τη γενέτειρά του Έφεσο (1304) και μάλιστα έχοντας για πρότυπο τον κώδικα που ο Πλανούδης είχε δανείσει το 1296 σ’ έναν γιατρό από την πόλη αυτή και δεν τον είχε πάρει πίσω μετά από τέσσερα χρόνια, οπότε και αναγκάστηκε να γράψει την γνωστή επιστολή στον ορφανοτρόφο Λέοντα Βαρδαλή (βλ. στη σ.317 αναδημοσίευση του σχετικού αποσπάσματος). Βλ. επίσης Turyn, *Dated Gr. Mss.* 106-109, xx, 83, 235b, 154b και *Rep. Gr. Kop.* (1981) αρ. 281, καθώς και Μαρκόπουλο Αθ., *Συμπληρωματικά στα Πεπραγμένα του Δ’ Διεθνούς Κρητολογ. Συνεδρίου*, Β’ (Αθήνα 1981) 232-242 + 1 Πίν.

(5) BATIKANO, CITTÀ DEL VATICANO

V₃

Biblioteca Apostolica Vaticana

Vatic. Gr. 706 (766)

Χαρτ. 21,7 x 14,5 φφ. III. 197 (με πολλά πηδήματα)

14/15αι.

Mercati G., *Isidoro card. Ruteno* στο *Studi e Testi* 46 (1926) 25-30

Mercati G., *Cidone e Caleca*, *Studi e Testi* 56 (1931) 161.